

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Jan Zimmermann

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **10**

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Jan Zimmermann

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

10

Stan prawny na 1 maja 2022 r.

Wydawca
Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Rysunki w tekście i na okładce
Marek Raczkowski, rysownik „Przekroju”

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-317-8
10. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	19

Część pierwsza Zagadnienia ogólne

Rozdział pierwszy

Administracja	29
1. Uwagi ogólne	29
2. Poszukiwanie zamkniętej definicji administracji publicznej	33
3. Opisywanie administracji publicznej przez jej cechy	37
3.1. Działanie w imieniu państwa	37
3.2. Interes publiczny i indywidualny	38
3.3. Władztwo administracyjne	46
3.4. Pozostałe cechy administracji publicznej	48

Rozdział drugi

Prawo administracyjne	50
1. Poszukiwanie definicji prawa administracyjnego	50
1.1. Definiowanie	50
1.2. Tendencje	52
1.3. Przedmiot prawa administracyjnego	56
2. Cechy prawa administracyjnego	58
2.1. Prawo administracyjne jako prawo publiczne	58
2.2. Bezwzględnie obowiązujący (wiążący) charakter norm	62
2.3. Zasada aktualności	65
2.4. Dwa sposoby ustalania treści zachowań	65
2.5. Problem niesporności	67
2.6. Inne cechy prawa administracyjnego	70
2.7. Cechy prawa administracyjnego na tle koncepcji T. Bąkowskiego	71
3. Normy prawa administracyjnego	72
4. Sankcje w prawie administracyjnym	75
5. System prawa administracyjnego	79
6. Granice prawa administracyjnego	92

6.1. Styk z prawem konstytucyjnym	94
6.2. Styk z prawem cywilnym	96
6.3. Styk z prawem karnym	96

Rozdział trzeci

Tworzenie prawa administracyjnego – źródła prawa	100
1. Zagadnienia ogólne	100
1.1. Pojęcie źródeł prawa administracyjnego i pojęcia pokrewne	100
1.2. Koncepcje zamkniętego i otwartego systemu źródeł prawa	103
1.3. Prawo zewnętrzne i prawo wewnętrzne	107
2. Konstytucyjne kategorie powszechnie obowiązujących źródeł prawa administracyjnego	108
2.1. Konstytucja	108
2.1.1. Znaczenie Konstytucji dla prawa administracyjnego	108
2.1.2. Problem bezpośredniego stosowania Konstytucji przez organy administracji publicznej	112
2.2. Ustawa	115
2.3. Rozporządzenia z mocą ustawy	116
2.4. Umowy międzynarodowe	117
2.5. Prawo Unii Europejskiej	118
2.5.1. Prawo Unii Europejskiej a prawo wewnętrzne	118
2.5.2. Podział prawa unijnego i kategorie aktów	120
2.6. Rozporządzenia	124
2.6.1. Istota rozporządzenia	124
2.6.2. Upoważnienie ustawowe	125
2.6.3. Wykonawczy charakter rozporządzenia	127
2.6.4. Organy wydające rozporządzenia	128
2.7. Wysłuchanie publiczne	129
2.8. Akty prawa miejscowego	129
2.8.1. Wprowadzenie	129
2.8.2. Konstytucyjne cechy aktów prawa miejscowego	130
2.8.3. Kategorie aktów prawa miejscowego	132
2.8.4. Gminne prawo miejscowe	133
2.8.5. Odrębności regulacji dotyczących innych organów wydających akty prawa miejscowego	137
3. Prawo wewnętrzne	139
4. Tak zwane swoiste kategorie źródeł prawa administracyjnego	141
4.1. Akty planowania	141
4.1.1. Uwagi ogólne	141
4.1.2. Cechy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	143
4.2. Statuty i regulaminy	144
4.3. Normy techniczne	145
5. Publikacja i promulgacja źródeł prawa	145
5.1. Zasady promulgacji i publikacji źródeł prawa	145
5.2. Dzienniki urzędowe	147
6. Tak zwane niezorganizowane źródła prawa administracyjnego	148

6.1. Zwyczaj	148
6.2. Prawo sędziowskie	150

Rozdział czwarty

Zasady ogólne prawa administracyjnego	154
1. Istota zasad ogólnych	154
2. Wybór zasad ogólnych prawa administracyjnego	156
2.1. Niektóre zasady wywodzące się z reguł demokratycznego państwa prawnego	156
2.1.1. Zasada praworządności (legalności)	156
2.1.2. Zasada <i>lex retro non agit</i>	156
2.1.3. Zasada ochrony praw dobrze (słusznie) nabytych	157
2.1.4. Zasada prawa do sądu	157
2.1.5. Zasada pomocniczości (subsydiarności)	158
2.1.6. Zasada proporcjonalności	159
2.1.7. Zasada zrównoważonego rozwoju	161
2.2. Niektóre zasady odnoszące się do organów administracji publicznej	162
2.2.1. Zasada dobrej administracji	162
2.2.2. Zasada kompetencyjności	163
2.2.3. Zasada zespolenia administracyjnego	163
2.2.4. Zasada efektywności	164
2.3. Zasady ogólne Kodeksu postępowania administracyjnego	164

Część druga

Ustrojowe prawo administracyjne

Rozdział piąty

Podmioty administracji publicznej	169
1. Uwagi ogólne	169
2. Organy administracji publicznej	171
2.1. Pojęcie organu administracji publicznej	171
2.2. Kompetencja organu administracji publicznej	174
2.3. Formy przekazywania kompetencji administracyjnej	176
2.3.1. Konstrukcje prawne	176
2.3.2. Porozumienie administracyjne	178
2.4. Organ administrujący	182
2.5. Rodzaje organów administracji publicznej	184
2.5.1. Organy państwowe, rządowe i samorządowe	184
2.5.2. Podziały organów ze względu na szczeblową budowę aparatu administracyjnego	184
2.5.3. Rodzaje organów ze względu na sposób ich kreowania	186
2.5.4. Organy jednoosobowe i organy kolegialne	187
2.5.5. Inne podziały	188
2.6. Urząd	188
2.7. Refleksja końcowa	189
3. Samorząd	189
3.1. Pojęcie samorządu	189
3.2. Rodzaje samorządu	191

3.2.1. Samorząd powszechny – terytorialny	191
3.2.2. Samorzady specjalne	193
4. Zakłady administracyjne (publiczne)	194
4.1. Pojęcie zakładu administracyjnego	194
4.2. Władztwo zakładowe	195
4.3. Inne cechy zakładów publicznych	196
4.4. Rodzaje zakładów publicznych	197
5. Katalog innych podmiotów administracji publicznej	200
5.1. Przedsiębiorstwa	201
5.2. Agencje	201
5.3. Spółki prawa publicznego	203
5.4. Fundacje prawa publicznego	203
5.5. Fundusze państwowe	204
6. Wykonywanie funkcji publicznych i realizacja zadań publicznych przez organizacje społeczne	204
7. Prywatyzacja funkcji administracji publicznej i zadań publicznych	207

Rozdział szósty

Struktura administracji publicznej i związki między jej podmiotami	210
1. Uwagi ogólne	210
2. Struktura administracji publicznej	210
2.1. Struktura resortowa (pionowa)	210
2.1.1. Resort administracyjny	210
2.1.2. Działy administracji rządowej	212
2.2. Struktura terytorialna (pozioma)	214
2.2.1. Pojęcie i przesłanki podziału terytorialnego państwa	214
2.2.2. Rodzaje podziałów terytorialnych	214
2.2.3. Podział zasadniczy	215
2.2.4. Podział pomocniczy	218
2.2.5. Podziały specjalne i obszary specjalne	218
3. Związki między podmiotami administrującymi	219
3.1. Centralizacja i decentralizacja	219
3.1.1. Centralizacja	220
3.1.2. Decentralizacja	221
3.2. Koncentracja i dekoncentracja	224
3.3. Pojęcia określające wzajemny sposób oddziaływania podmiotów administrujących	225
3.3.1. Kierownictwo	225
3.3.2. Nadzór	227
3.3.3. Kontrola	228
3.3.4. Zwierzchnictwo i zespolenie	228
3.3.5. Koordynacja	230
3.3.6. Współdziałanie	231

Rozdział siódmy

Administracja rządowa	235
1. Centralne organy administrujące poza administracją rządową	235
1.1. Prezydent RP i organy mu podległe	235
1.2. Organy centralne podległe Sejmowi RP	236
2. Centralna administracja rządowa	237
2.1. Rada Ministrów	237
2.1.1. Istota, skład i powoływanie	237
2.1.2. Zadania i kompetencje	238
2.1.3. Tryb pracy Rady Ministrów	239
2.1.4. Członkowie Rady Ministrów	239
2.1.5. Organy wewnętrzne Rady Ministrów	240
2.1.6. Pełnomocnicy rządu	241
2.2. Prezes Rady Ministrów	242
2.3. Ministrowie	243
2.3.1. Istota funkcji ministra	243
2.3.2. Zakres działania ministrów	243
2.3.3. Minister a jednostki podporządkowane	244
2.3.4. Minister jako organ administracji publicznej	245
2.3.5. Ministerstwo i organy pomocnicze ministrów	245
2.4. Komitety	246
2.5. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	246
2.6. Rada Polityki Pieniężnej	247
2.7. Organy centralne	247
3. Terenowa administracja rządowa	249
3.1. Uwagi ogólne	249
3.2. Katalog organów wykonujących zadania administracji rządowej w województwie	250
3.3. Wojewoda	252
3.3.1. Charakter prawny wojewody i jego funkcje	252
3.3.2. Kompetencje wojewody	254
3.3.3. Status osobowy wojewody	256
3.3.4. Organy pomocnicze wojewody	257
3.4. Wojewódzka administracja zespólna	258
3.4.1. Podmioty wojewódzkiej administracji zespólonej	258
3.4.2. Zwierzchnictwo i kompetencje wojewody jako zwierzchnika rządowej administracji zespólonej	259
3.5. Wojewódzka administracja niezespólna	262

Rozdział ósmy

Samorząd terytorialny	264
1. Zagadnienia ogólne	264
1.1. Podstawowe elementy konstrukcyjne polskiego samorządu terytorialnego	264
1.1.1. Wspólnota mieszkańców – element podmiotowy	264
1.1.2. Trójśczebność – element przedmiotowy	265
1.1.3. Inne elementy konstrukcyjne	267

1.2. Podstawy prawne działania samorządu terytorialnego	268
1.3. Zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego	269
1.3.1. Zasada pomocniczości i zasada decentralizacji	269
1.3.2. Zasada samodzielności	271
2. Zadania	275
2.1. Pojęcie zadań samorządu terytorialnego i ich podstawowa klasyfikacja	275
2.2. Zadania własne gminy i ich katalog	278
2.3. Zadania zlecone i zadania powierzone gminie	279
2.4. Zadania własne powiatu i ich katalog	280
2.5. Zadania zlecone i zadania powierzone powiatowi	282
2.6. Inne zadania powiatu	283
2.7. Zadania miasta na prawach powiatu	283
2.8. Zadania samorządu województwa	283
2.8.1. Podział zadań z administracją rządową	283
2.8.2. Strategia rozwoju województwa i polityka rozwoju województwa	284
2.8.3. Zadania własne województwa	285
2.8.4. Zadania zlecone województwu	285
3. Władze i organy samorządu terytorialnego	286
3.1. Władze i organy	286
3.2. Klasyfikacja organów jednostek samorządu terytorialnego	286
3.3. Gmina	288
3.3.1. Rada gminy	288
3.3.2. Organ wykonawczy gminy	291
3.3.3. Radni	295
3.3.4. Organy i jednostki pomocnicze w gminie	296
3.3.5. Gminy o specjalnym statusie	297
3.4. Powiat	300
3.4.1. Rada powiatu (ważniejsze odrębności)	300
3.4.2. Organ wykonawczy powiatu	301
3.4.3. Starosta	303
3.4.4. Powiatowa administracja zespolona	304
3.5. Województwo samorządowe	306
3.5.1. Sejmik wojewódzki (ważniejsze odrębności)	306
3.5.2. Organ wykonawczy województwa	307
3.5.3. Marszałek województwa	308
3.5.4. Zespolenie w samorządzie województwa	308
4. Referendum lokalne	309
4.1. Pojęcie referendum lokalnego	309
4.2. Rodzaje referendum lokalnego	309
4.3. Ważniejsze elementy postępowania referendalnego	311
4.4. Wynik referendum lokalnego i jego skutki	313
5. Konsultacje społeczne	314
6. Związki i porozumienia komunalne	315
6.1. Postulat współdziałania jednostek samorządu terytorialnego	315
6.2. Związki komunalne	315
6.3. Porozumienia komunalne	318

6.4. Związek metropolitalny	319
6.5. Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego	320
6.6. Zrzeszenia międzynarodowe	321
7. Mienie komunalne i gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego	322
7.1. Pojęcie mienia komunalnego, rzeczy publiczne	322
7.2. Nabywanie mienia komunalnego	323
7.3. Zasady zarządzania mieniem samorządowym	325
7.4. Gospodarka finansowa	326
8. Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego	328
8.1. Ogólna charakterystyka	328
8.1.1. Kryterium nadzoru	328
8.1.2. Organy nadzoru	331
8.1.3. Zakres nadzoru	331
8.2. Środki nadzoru	332
8.2.1. Terminologia	332
8.2.2. Rozstrzygnięcia nadzorcze i inne środki nadzoru wojewody (regionalnych izb obrachunkowych)	333
8.2.3. Środki nadzoru Prezesa Rady Ministrów	337
8.3. Pozostałe unormowania ustaw samorządowych związane z nadzorem	338
9. Samorządowe kolegia odwoławcze	340
9.1. Uwagi ogólne	340
9.2. Samorządowe kolegia odwoławcze jako organy administracji publicznej	342
9.3. Samorządowe kolegia odwoławcze jako jednostki organizacyjne	343

Część trzecia

Administracja w stosunkach zewnętrznych

Rozdział dziewiąty

Działania administracji publicznej i ich formy	347
1. Uwagi wprowadzające	347
2. Pojęcie działania i pojęcie formy działania administracji	350
3. Klasyfikacja form działania administracji	351
3.1. Kryterium władztwa	351
3.2. Kryterium skutku prawnego	353
3.3. Kryterium stosunku do obowiązującego prawa	354
3.4. Kryterium charakteru działania prawnego	355
3.5. Kryterium sfery skutku prawnego	355
3.6. Kryterium adresata skutku prawnego	356
4. Nowe rodzaje prawnych form działania administracji	357

Rozdział dziesiąty

Podmioty relacji zewnętrznych	360
1. Uwagi wprowadzające	360
2. Stosunek administracyjnoprawny	360
2.1. Pojęcie	360
2.2. Podmioty	362
2.3. Przedmiot i treść	366

2.4. Powstanie stosunku administracyjnoprawnego i jego ustanie	367
2.5. Kategorie stosunków administracyjnoprawnych	368
2.5.1. Stosunki materialnoprawne i procesowe	368
2.5.2. Stosunki sporne	372
2.5.3. Stosunki potencjalne i realne	372
2.5.4. Stosunki zewnętrzne i wewnętrzne	373
2.5.5. Tak zwane szczególne stosunki władcze	374
2.5.6. Inne kategorie	374
3. Sytuacja administracyjnoprawna	375
4. Triada Bernatzika	376
4.1. Interes faktyczny (zwykły)	377
4.2. Interes prawny (kwalifikowany)	379
4.3. Publiczne prawa podmiotowe	383
5. Współczesne możliwości uzupełniania triady Bernatzika	390
5.1. Uzasadnione oczekiwania	390
5.2. Prawa refleksowe	392

Rozdział jedenasty

Akt administracyjny	394
1. Pojęcie aktu administracyjnego	394
2. Decyzja administracyjna	396
2.1. Problem normatywnego definiowania decyzji administracyjnej	397
2.2. Decyzja administracyjna a wyrok sądowy	399
3. Klasyfikacje aktów administracyjnych (decyzji)	400
3.1. Kryteria podziału związane z adresatem	401
3.2. Kryteria podziału związane z przesłankami prawnymi	401
3.3. Kryteria podziału związane z treścią	404
3.4. Inne kategorie aktów administracyjnych	405
4. Mechanizm powstawania aktu administracyjnego (decyzji)	406
4.1. Uwagi wprowadzające	406
4.2. Fakt a prawo	407
4.3. Impuls do wydania aktu administracyjnego (decyzji)	409
4.4. Wybór wstępny	410
4.5. Fakty	410
4.6. Prawo	412
4.7. Dowodzenie faktów i wykładnia prawa	415
4.8. Stan faktyczny i stan prawny sprawy	417
4.9. Subsumcja	417
5. Luzy decyzyjne	418
5.1. Wyważanie	418
5.2. Dyskrecjonalność	420
5.3. Uznanie administracyjne	421
5.3.1. Geneza uznania administracyjnego – swobodne uznanie	423
5.3.2. Sposoby formułowania upoważnień do uznania administracyjnego	427
5.3.3. Kontrola uznania administracyjnego przez sąd administracyjny	429

6. Inne elementy subiektywizmu w mechanizmie przygotowania aktu administracyjnego (decyzji)	431
7. Problem upływu czasu w przygotowaniu aktu administracyjnego (decyzji)	432
8. Zawartość aktu administracyjnego (decyzji)	433
9. Obowiązkiwanie aktu administracyjnego (decyzji)	436
9.1. Obowiązkiwanie prawidłowego aktu administracyjnego w czasie	437
9.2. Wygaśnięcie aktu administracyjnego	438
9.3. Uchylenie aktu administracyjnego	439
10. Wadliwość aktu administracyjnego (decyzji)	443
10.1. Pojęcie wadliwości aktu	443
10.2. Gradacja wad aktu administracyjnego	443
10.3. Rozróżnianie wad aktu administracyjnego	444
10.4. Zawartość aktu administracyjnego a jego wadliwość	447

Rozdział dwunasty

Inne formy stosowania prawa administracyjnego	451
1. Akty i czynności egzekucyjne	451
1.1. Uwagi ogólne	451
1.2. Formy działania organu egzekucyjnego	452
2. Tak zwane działania bezpośrednio zobowiązujące	453
2.1. Pojęcie	453
2.2. Charakterystyka	454
2.3. Ochrona adresata	456
3. Dwustronne i wielostronne działania administracji	457
3.1. Uwagi ogólne	457
3.2. Umowa cywilnoprawna	459
3.3. Umowa administracyjna	459
3.3.1. Istota umowy administracyjnej i jej wartość	459
3.3.2. Umowa administracyjna w Niemczech	461
3.3.3. Umowa administracyjna we Francji	464
3.3.4. Formy zbliżone do umowy administracyjnej w prawie polskim	464
4. Ugoda administracyjna	466
4.1. Pojęcie ugody administracyjnej	466
4.2. Regulacja prawna i przesłanki zawarcia ugody administracyjnej	467
4.3. Skutki ugody	468
5. Przyrzeczenie administracyjne	469
6. Działania faktyczne administracji	471
6.1. Działania społeczno-organizatorskie	471
6.2. Działania materialno-techniczne	472
7. Bezczywność i milczenie administracji publicznej	473
7.1. Istota bezczywności oraz milczenia	473
7.2. Bezczywność administracji	473
7.2.1. Poszukiwanie definicji	473
7.2.2. Bezczywność w postępowaniu administracyjnym	474
7.2.3. Bezczywność poza postępowaniem administracyjnym	476
7.3. Milczenie administracji	477

Część czwarta Kontrola administracji

Rozdział trzynasty

Sądownictwo administracyjne	483
1. Zagadnienia ogólne	483
1.1. Pojęcie sądownictwa administracyjnego	483
1.2. Sądownictwo administracyjne a sądownictwo powszechne i administrowanie	487
1.3. Cel sądownictwa administracyjnego	490
1.4. Sądownictwo administracyjne a pojęcie wymiaru sprawiedliwości	491
1.5. Systemy sądownictwa administracyjnego	494
1.6. Historia polskiego systemu sądownictwa administracyjnego	496
2. Ustrój sądów administracyjnych	497
2.1. Sąd powszechny czy sąd specjalny	497
2.2. Struktura sądów administracyjnych	498
2.3. Stosunek sądów administracyjnych do innych organów państwa	499
3. Przedmiot ochrony	501
3.1. Pojęcie przedmiotu ochrony i jego podstawowe warianty	501
3.2. Przedmiot ochrony w polskich unormowaniach dotyczących sądów administracyjnych	505
4. Podmioty	506
4.1. Podmioty czynne	506
4.2. Podmioty bierne	508
4.3. Inne podmioty	508
5. Przedmiot i zakres kontroli sądu administracyjnego (przedmiot i zakres zaskarżenia)	509
5.1. Wprowadzenie	509
5.2. Sposoby określania przedmiotu (zakresu) kontroli (zaskarżenia)	510
5.3. Działania administracji publicznej podlegające zaskarżeniu	514
5.3.1. Decyzja administracyjna	514
5.3.2. Postanowienia administracyjne	515
5.3.3. Niebędące decyzjami ani postanowieniami akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa	516
5.3.4. Pisemne interpretacje przepisów prawa podatkowego wydawane w indywidualnych sprawach, opinie zabezpieczające i odmowy wydania opinii zabezpieczających	517
5.3.5. Akty prawa miejscowego	518
5.3.6. Inne akty organów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków	519
5.3.7. Akty nadzoru	520
5.3.8. Bezczynność administracji i przewlekłe prowadzenie postępowania	521
5.3.9. Inne przedmioty zaskarżenia	522
5.3.10. Enumeracja negatywna	523
5.4. Inne obszary działania sądu	524
5.4.1. Spory kompetencyjne	524
5.4.2. Uchwałodawstwo sądowoadministracyjne	525

6. Skarga	526
6.1. Jednolitość skargi lub wielość skarg	526
6.2. Skarga w systemie polskim	527
7. Przedmiot rozpoznania	528
7.1. Sprawa sądownoadministracyjna	529
7.2. Szczegółowy przedmiot rozpoznania	530
8. Przedmiot orzekania	531
8.1. Przedmiot orzekania a kryterium kontroli sądowej	531
8.2. Warianty orzeczeń sądowych	532
8.3. Związanie sądu w fazie orzekania	532
8.4. Istota orzekania i jego zakres	533
8.4.1. Istota orzekania	533
8.4.2. „Szerokość” orzekania	534
8.4.3. Problem orzekania merytorycznego	537
8.4.4. „Głębokość” orzekania	539
8.4.5. Problem zakazu <i>reformationis in peius</i>	541
9. Dwuinstancyjność sądownictwa administracyjnego	542
10. Zagadnienie skuteczności wyroków sądu administracyjnego	543

Rozdział czternasty

Pozostałe formy kontroli administracji publicznej	545
1. System kontroli administracji	545
1.1. Wprowadzenie	545
1.2. Zróżnicowanie wewnętrzne systemu kontroli	546
1.2.1. Kryteria kontroli	546
1.2.2. Podmioty kontroli	546
1.2.3. Inne elementy różnicujące	547
1.3. Cechy kontroli administracji	548
2. Kontrola zewnętrzna	549
2.1. Kontrola parlamentarna	549
2.2. Kontrola państwowa	550
2.2.1. Konstytucyjny i ustawowy status NIK	550
2.2.2. Podmioty kontrolowane przez NIK i kryteria kontroli	551
2.2.3. Podstawowe założenia kontroli NIK	553
2.3. Kontrola sądów i trybunałów	554
2.4. Kontrola prokuratorska	555
2.5. Kontrola sprawowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich	557
2.6. Inne rodzaje kontroli sprawowanej przez pozaadministracyjne organy państwowe	558
2.7. Kontrola społeczna (obywatelska)	559
3. Kontrola wewnętrzna	560
3.1. Uwagi ogólne	560
3.2. Kontrola w administracji rządowej	561
3.3. Kontrola zarządcza	562
3.4. Inne formy kontroli wewnętrznej	563

Część piąta
Problemy aksjologiczne

Rozdział piętnasty

Aksjologia prawa administracyjnego i etyka administrowania	569
1. Aksjologia i aksjologia prawa	569
2. Ogólna charakterystyka aksjologii prawa administracyjnego	575
3. Przegląd podstawowych wartości w prawie administracyjnym	578
3.1. Dobro człowieka	578
3.2. Moralność	580
3.3. Sprawiedliwość	584
3.4. Prawda	588
3.5. Racjonalność	590
3.6. Pewność	592
3.7. Jasność i jawność	593
3.8. Szybkość i ekonomiczność	595
3.9. Wartości chronione przez prawo administracyjne	596
4. Etyka administrowania	597
Wybrana literatura	605

WSTĘP

Jeżeli człowiek wymyślił państwo, to musiał następnie wymyślić reguły i sposoby, według których to państwo funkcjonuje, i znaleźć podmioty, które będą działać w jego imieniu. To samo dotyczy każdej wspólnoty, np. wspólnoty samorządowej, choć nie może ona działać dla siebie lub na rzecz państwa. Jeżeli człowiek wymyślił państwo, to musiał określić reguły zachowania się tego państwa wobec jednostki i jednostki wobec państwa. Symetrycznie, jak wyżej, dotyczy to każdej wspólnoty. Są to stwierdzenia oczywiste, lecz wskazują na niezwykle ważną wagę prawa administracyjnego, ponieważ właśnie ono, w znacznie większym stopniu niż jakakolwiek inna dziedzina prawa, dotyczy wspomnianych zagadnień. Prawo administracyjne ma służyć dobru człowieka, co można uznać za jego podstawową, w istocie jedyną powinność i sens jego istnienia. Wszystko inne – struktury organizacyjne, związki między tymi strukturami, kompetencje, formy działania, procedury, wszelka reglamentacja itd. – służą temu jednemu celowi. Zwłaszcza w demokratycznym państwie prawnym – jak określa Polskę obowiązująca Konstytucja – relacje między państwem a obywatelem, o których traktuje prawo administracyjne, powinny być ułożone według reguły partnerstwa. Państwo i jego legislatura nie może kierować się racjami partykularnymi rządzących w tym państwie. Regulacje prawne dotyczące obywatela nie mogą być represyjne ani tym bardziej dyskryminujące, a wręcz przeciwnie – powinny być skierowane do obywatela, by chronić i rozwijać jego inicjatywy. Jak zauważa M. Tabernacka: „Jedną z najistotniejszych podstaw aksjologicznych demokratycznego państwa prawnego – pierwotną wobec innych – jest szacunek, jaki państwo i jego organy powinny żywić dla jednostki. [...] Jednostka w państwie odpowiadającym modelowi autorytatywnemu nie korzysta z prawnych gwarancji swojej obecnej lub zamierzonej w przyszłości pozycji. Nie ma tam mowy o szacunku władzy dla jednostki – jest ona «zarządzana i zagospodarowywana» w sposób niweczący jej podmiotowość”¹. Pogląd ten ma obecnie szczególne znaczenie zwłaszcza dla prawa administracyjnego, a od poprzedniego wydania podręcznika stał się jeszcze bardziej doniosły.

¹ M. Tabernacka, *Pewność sytuacji jednostki w demokratycznym państwie prawnym* [w:] *Administracja publiczna pod rządami prawa. Księga pamiątkowa z okazji 70-lecia urodzin prof. zw. dra hab. Adama Błasia*, red. J. Korczak, Wrocław 2016, s. 501–502. Autorka cytuje tam również J. Wróblewskiego, który twierdził, że w demokratycznym państwie prawnym chodzi generalnie o demokratyczny sposób rozstrzygania

Założeniem opracowania jest przedstawienie poszczególnych instytucji prawa administracyjnego według podstawowych zasad determinujących demokratyczne państwo prawne i dlatego nowe unormowania naruszające te zasady nie będą tu szerzej omawiane. Czytelnik odręcznika poświęconego prawu administracyjnemu, zwłaszcza student prawa lub administracji, powinien się bowiem orientować w zdrowych, wypracowanych przez dziesięciolecia, teoretycznych podstawach tego przedmiotu, a nie przyswajać sobie kwestii mających charakter koniunkturalny i przez to ulotny. F. Longchamps, uczony zaliczany do absolutnej czołówki polskich administratywistów od początku istnienia tej dyscypliny, napisał wprawdzie, że „dzieło naukowe ma zdawać sprawę z rzeczywistości”² i w pełni podzielam takie stanowisko. Uważam jednak, iż opracowanie podręcznikowe może odstąpić od tej reguły, jeśli miałoby pokazywać i uczyć o rzeczywistości wypaczonej lub patologicznej. Oczywiście elementy tej rzeczywistości powinny być i tu wskazywane, ale jako przykłady negatywne.

Prawo konstytucyjne reguluje tylko podstawowe zasady relacji państwa z obywatelem, prawo karne obejmuje tylko zachowania patologiczne w skali całości, prawo cywilne, co do zasady, w ogóle tych relacji nie dotyczy. Właśnie prawo administracyjne wchodzi w ich sedno i ono do samego końca, w całości i w zupełności do nich się odnosi. Gdy mowa o funkcjonowaniu państwa i prawidłowych relacjach między państwem a jednostką, to, co nie jest nim uregulowane, w istocie nie istnieje. Dlatego bardzo się pomyli ten, kto ulegnie niektórym popularnym oraz obiegowym opiniom i będzie traktować prawo administracyjne jako niewiele znaczący zespół reguł dobrego urzędowania, biurokracji czy tylko technicznych zasad działania w różnych dziedzinach. To ostatnie zdanie skierować należy do laików, ale – rzecz niestety charakterystyczna – również wielu profesjonalnych prawników ciągle traktuje prawo administracyjne jako przedmiot drugorzędny. Mało się mówi o nim podczas aplikacji prawniczych, a wciąż brakuje aplikacji administracyjnej. Stosunkowo częsty jest odruch bagatelizowania jego norm, przechodzenia na cywilistyczny tryb myślenia lub uznawania go za zło konieczne. Także niektórzy wybitni teoretycy prawa pomijają prawo administracyjne w swoich wywodach, czerpiąc przykłady dla ilustracji swoich tez wyłącznie z prawa karnego lub z prawa cywilnego, czasem poświęcając prawu administracyjnemu drobne przyczynki jako – ich zdaniem – drugorzędnej dyscyplinie prawa. Może to jednak wynikać nie tyle z niedoceniań prawa administracyjnego, ile z tego, że jego niewątpliwa specyfika nie pozwala na znajdowanie przykładów reprezentatywnych dla całości prawa.

Prawo administracyjne właśnie dlatego, że dotyczy bieżącego funkcjonowania państwa, jest też dziedziną najbardziej dynamiczną, zmienną. Dlatego zagrażają mu szczególnie błędy legislacyjne, wynikające z pośpiechu i doraźnych potrzeb, a także wpływy

konfliktów w społeczeństwie przez dyskurs i dialog, a nie przez decyzje *ex autoritate* – J. Wróblewski, *Z zagadnień pojęcia i ideologii demokratycznego państwa prawnego (analiza teoretyczna)*, PiP 1990/6, s. 15.

² F. Longchamps, *Współczesne kierunki w nauce prawa administracyjnego na Zachodzie Europy*, Ossolineum 1968; Wrocław 2001 (reprint), s. 127.

polityczne. Jest to jednocześnie dziedzina najszersza – tak szeroka, jak daleko sięga działalność państwa, i obejmująca tyle odmian (dziedzin), ile obejmuje swoją aktywnością państwo. Wszystko to – niezależnie od czynników pozaprawnych – powoduje, że stale narzekamy na stan prawa administracyjnego i ciągle pojawiają się problemy do dyskusji i do rozwiązania. Regulacje tego prawa sięgają poza system państwowy (wewnętrzny) i są zawarte również w prawie europejskim, jednak proces zbyt pośpiesznej i niedokładnej implementacji norm europejskich, komplikowanej przez kłopoty translatorskie, prowadzi do dalszych problemów.

Prawo administracyjne jako całość, jako przedmiot, który może być charakteryzowany i opisywany w sposób jednolity i zwarty, wydaje się nie istnieć. Takie – w pierwszym momencie szokujące – stwierdzenie opiera się na wielu różnych przesłankach. Można wywodzić, że granice tego przedmiotu poznania nie są ściśle ustalone i przenikają się z granicami innych gałęzi prawa, lub przekonywać, że prawo administracyjne jest wewnętrznie podzielone. Można wskazywać na nieprawdopodobną wręcz wielość materii uregulowanych tymi normami, które zaliczamy do prawa administracyjnego. Ich mnogość stwarza podstawowe trudności z całościowym objęciem wszystkich. Może więc wyodrębnianie prawa administracyjnego jako całości jest potrzebne tylko do celów dydaktycznych lub porządkujących i – jak twierdził J.S. Langrod – ważne są tylko same normy? One stanowią o istocie zagadnienia, a nie ich komplet, tak czy inaczej nazwany lub podzielony. Jeżeli przyjmujemy takie założenie, to możemy zadać następne pytanie: Dlaczego od stuleci doktryna stara się uchwycić cechy całego prawa administracyjnego i zbudować jego całościową definicję? Nie udaje się jej to w dużym stopniu, ale próbuje, a efekty tych prób zajmują znaczące miejsce w dorobku doktryny. Może jednak istnieje jakaś podstawowa cecha lub zespół cech stanowiących o odrębności tego przedmiotu poznania od innych i jednocześnie konsolidujących go wewnętrznie tak, że bardzo odległe na pozór poddziedziny są jednak naprawdę ze sobą powiązane? Każdy, kto podejmuje próbę zdefiniowania prawa administracyjnego, szuka i znajduje taką cechę; dyskusyjne staje się tylko to, czy jest to cecha najważniejsza i czy jest ona jedyna. Takie rozwiązanie jest na pewno intuicyjnie słuszne i czasem wyraża się, również intuicyjnie, w różnych, całkiem pozaprawnych działaniach.

Rysują się dwa podejścia do prawa administracyjnego jako całości. Z jednej strony uznanie, że mamy do czynienia z całością umowną, której wyodrębnienie jest niewątpliwie potrzebne do różnorodnych celów, ale wobec której nie jest celowe, a nawet jest skazane na niepowodzenie szukanie tej najistotniejszej cechy (lub cech) będącej przyczyną konsolidacji tejże całości. Z drugiej strony przyjęcie, że szukanie tej cechy (lub cech) jest nieodzowne i że konsolidowanie całości wokół tej cechy jest potrzebne i pożyteczne nie tylko do celów naukowych lub dydaktycznych, lecz także dla samego prawa administracyjnego i jego funkcjonowania³.

³ Por. na ten temat: *Integralność prawa administracyjnego. Perspektywa polska*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2019.

Prawo administracyjne stanowi jedną z najważniejszych gałęzi prawa, a jednocześnie jest jednym z podstawowych obowiązkowych przedmiotów na studiach prawniczych i na studiach administracyjnych. Różni się ono jednak od pozostałych przede wszystkim tym, że nie jest i właściwie nie może być skodyfikowane, a jego przepisy są bardzo rozbudowane i ulokowane na wszystkich szczeblach hierarchii źródeł prawa. Prawo to reguluje bardzo zróżnicowane materie, jest niezwykle zmienne w czasie i dodatkowo szczególnie podatne na zmiany polityczne.

Wszystkie te okoliczności sprawiają, że każdy autor podręcznika dotyczącego prawa administracyjnego musi dokonać wyboru materiału, który powinien się w nim znaleźć, a jednocześnie uchwycić i wyczerpać wszystkie węzłowe zagadnienia. Stoi on także przed koniecznością takiego opracowania, które będzie uwzględniało bieżące zmiany, aby przynajmniej przez jakiś czas podręcznik pozostał aktualny. Pomocny w tym zakresie jest podstawowy, choć wątpliwy, podział prawa administracyjnego na część ustrojową, procesową i materialną, a także wzory podręczników wyodrębniających zwykle zagadnienia teoretyczne, które można nazwać częścią ogólną prawa administracyjnego.

Niniejsza publikacja nie odbiega od tych zasad: autor stara się przede wszystkim wyczerpać najważniejsze zagadnienia teoretyczne prawa administracyjnego, omówić obowiązującą w tej dziedzinie siatkę pojęciową i wszystkie jej elementy tradycyjnie zaliczane do części ogólnej tej gałęzi prawa. W ramach opracowania mieści się także tzw. prawo administracyjne ustrojowe.

Poza ramami podręcznika pozostają natomiast szczegółowe zagadnienia postępowania administracyjnego i prawo administracyjne materialne, które jednak dostarcza przykładów dla rozważań ogólnych. Podręcznik pomija również szerzej rozumiane elementy historii nauki tego prawa, a także niektóre dziedziny leżące na pograniczu prawa administracyjnego i innych gałęzi prawa.

Taki wybór wymaga szerszego komentarza. Prawo administracyjne jest dziedziną, w której związki między normami prawa materialnego i normami prawa procesowego są szczególnie bliskie. Powody tego stanu rzeczy są bardzo różnorodne. Wystarczy wskazać choćby na to, że postępowanie administracyjne prowadzi organ administracji publicznej, czyli ten sam podmiot, który jest stroną stosunku administracyjnoprawnego. Jest on więc sam zaangażowany w każdą prowadzoną sprawę, nie stoi zatem jak sąd ponad sporem i nie jest niezawisły. Celem tego postępowania nie jest rozstrzygnięcie sporu, ale konkretyzacja normy bezwzględnie obowiązującej, czyli wydanie decyzji, która sama w sobie jest elementem porządku prawa administracyjnego, gdyż zawiera w sobie indywidualną normę tego porządku. W efekcie podstawowy akt procesowy – Kodeks postępowania administracyjnego – obejmuje wiele norm mających w istocie treść materialnoprawną.

Ze względu na tę specyficzną relację między prawem administracyjnym materialnym (ustrojowym) a procesowym trudno stwierdzić bez wątpliwości, że mamy do czynienia z dwiema odrębnymi gałęziami prawa i – na wzór postępowania cywilnego lub postępowania karnego – zupełnie oddzielić prawo procesowe od materialnego. Co prawda w ostatnich latach skryształizowała się dziedzina nazywana postępowaniem administracyjnym i została w sposób wydatny poszerzona o postępowanie sądownoadministracyjne, ale wspomniane ściśle związki pozostają. Dlatego też podręcznik omawiający prawo administracyjne nie może całkowicie abstrahować od wątków procesowych, gdyż nie dają się one całkowicie oddzielić od materii ogólnych i teoretycznych założeń tego prawa. W odniesieniu do części ogólnej prawa administracyjnego bardzo istotna jest np. teoria aktu administracyjnego, a także konstrukcja sądownictwa administracyjnego. Elementy związane z postępowaniem administracyjnym znajdują się więc w niezbędnym zakresie również w niniejszym podręczniku, jednak będą wprowadzane z innego punktu widzenia niż procesowy, a także przy uwzględnieniu odrębności dziedziny naukowej i przedmiotu postępowania administracyjnego oraz sądownoadministracyjnego na studiach prawniczych i administracyjnych.

Nie jest natomiast możliwe ani celowe wprowadzanie do podstawowego podręcznika z zakresu prawa administracyjnego poszczególnych dziedzin prawa materialnego. Pełne ich omówienie zajęłoby zresztą zbyt dużo miejsca. W tym zakresie powinny powstawać odrębne opracowania podręcznikowe, wykorzystywane podczas zajęć z wybranych dziedzin traktowanych jako przedmioty szczegółowe. W poniższych rozważaniach o tyle tylko wykorzystamy więc prawo materialne, o ile stanowi ono naturalną bazę przykładów ilustrujących szersze konstrukcje teoretyczne lub ustrojowe.

Pominięcie niektórych zagadnień z pogranicza prawa administracyjnego jest podyktowane koniecznością zachowania rozsądnych wymiarów podręcznika, odpowiadających co do zasady jednorocznemu kursowi tego przedmiotu. Z tych powodów opracowanie nie obejmuje np. zagadnień służby cywilnej i prawa urzędniczego, problemów odpowiedzialności odszkodowawczej za działania administracji czy też elementów prawa administracyjnego gospodarczego. Z tymi problemami można się zapoznać podczas wykładu z innych dziedzin prawa.

Na krajowe prawo administracyjne wpływa przynależność Polski do Unii Europejskiej. Z dydaktycznego punktu widzenia taka sytuacja nie jest korzystna. Stawia ona autora podręcznika przed koniecznością dokonania jeszcze jednego wyboru: między wykładem opartym na założeniach tradycyjnych (oczywiście uwzględniającym zachodzące zmiany) a wykładem przyjmującym założenia nowe, wynikające z dodania do prawa wewnętrznego całego bloku rozwiązań europejskich. Jednocześnie, aby należycie przyjąć i zrozumieć nowe zagadnienia, ciągle są potrzebne podstawy teoretyczne i pojęciowe, które powinny być zaproponowane studentowi prawa w ramach zwykłego kursu prawa administracyjnego.

Podręcznik zawiera wszystkie kluczowe zagadnienia prawa administracyjnego. Autor w przystępny sposób przybliży najważniejsze pojęcia i aspekty tej dziedziny prawa, uwzględniając przy tym najnowszy dorobek doktryny i orzecznictwa.

Czytelnik odnajdzie tu m.in.:

- kluczowe definicje, cechy, źródła i zasady prawa administracyjnego;
- zagadnienia związane z administracją publiczną, rządową oraz z samorządem terytorialnym;
- formy kontroli administracji publicznej;
- rozważania na temat relacji między administracją publiczną a sferą zewnętrzną;
- zagadnienia związane z aksjologią oraz etyką administrowania.

Ciekawym uzupełnieniem książki są zabawne rysunki nawiązujące do poruszanych w publikacji treści.

Podręcznik jest systematycznym i kompletnym wykładem podstawowego kursu prawa administracyjnego w zakresie tak zwanej części ogólnej, przeznaczonym dla studentów prawa i administracji. Publikacja jest bardzo ceniona przez czytelników i doczekała się już 10. wydania.

Jan Zimmermann – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; emerytowany pracownik naukowy i długoletni kierownik Katedry Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego; sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w stanie spoczynku; specjalista z dziedziny prawa administracyjnego i postępowania administracyjnego oraz sądownictwa administracyjnego i nauki administracji; autor ponad 150 prac naukowych.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788382863178 W10P01

ISBN 978-83-8286-317-8

9 788382 863178

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 79 ZŁ (W TYM 5% VAT)